

Türkiye’deki Muhasebe Öğretim Elemanlarının Sayısal Çağda Teknoloji Kullanımına İlişkin Durum Tespiti¹

Meral EROL FİDAN², Şerife SUBAŞI³

Özet

Çalışmada ülkemizdeki üniversitelerde muhasebe derslerini veren öğretim elemanlarının muhasebe derslerinde hangi teknolojik ders materyallerinden faydalandığını ortaya koymak ve teknoloji kullanımı ile ilgili tutumlarını belirlemek amacıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Ankete katılanlar, muhasebe derslerinde teknolojik donanım materyali olarak en fazla bilgisayar ve yansıtım cihazlarının, yazılım olarak da muhasebe paket programlarının kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Yazılım kullanımında paket muhasebe programlarının kullanımı web tabanlı muhasebe programları kullanımından daha fazla çıkmıştır. Muhasebe derslerinde yeni teknolojik donanım ve yazılımlarının kullanımının oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Yapılan istatistikî analizlerde, mesleki tecrübe ve unvan açısından donanım ile ilgili farklılık olmamasına karşın yazılım kullanımına yönelik anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Bilgi Teknolojileri, Öğretim Elemanı

Assessment of Technology Use by Accounting Lecturers in Turkey in Digital Age

Abstract

The study includes a study which aims to find out what kind of technological course materials are used by accounting lecturers in our country and a survey regarding their attitude towards using technology in their accounting courses. Those who participated in the survey indicated that computers, projection devices and accounting software packs must be utilized the most in accounting courses. Yet, it was understood that this cannot be realized at a desired rate. It was also revealed that the use of new technological devices and software in accounting courses is scarce. According to the study, accounting software packs are used more than web based accounting programmes. Significant differences in terms of occupational experience and title were found via statistical analyses.

Keywords: Accounting Education, Accounting Lecturers, Information Technology

¹ Bu çalışma 33. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu’nda Bildiri olarak sunulmuştur (23-27 Nisan 2014, Kemer-Antalya).

² Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bilecik-TÜRKİYE
E-posta: meral.fidan@bilecik.edu.tr

³ Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bilecik- TÜRKİYE
E-posta: serife.subasi@bilecik.edu.tr

Giriş

Hızlı değişimler, muhasebe meslek mensuplarının faaliyet gösterdiği çevreyi etkilemektedir. Bu değişimlerin kaynakları arasında küreselleşme, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ile düzenleyicilerin etkisi bulunmaktadır. Özellikle hızla ilerleyen bilgi teknolojilerinin, internetin etkisiyle, küresel iletişim tamamıyla değişmiş ve değişmeye devam etmektedir. İş dünyasında uluslararası boyut daha çok önem kazanmıştır. Bunların yanı sıra çevre ve sürdürülebilir kalkınmaya olan alaka da gittikçe artmaktadır. Tüm bu unsurlar, meslek mensuplarından, sadece yatırımcılar ve kredi sağlayıcıların ihtiyaçları değil aynı zamanda finansal ve finans dışı diğer bilgi kullanıcılarının bilgi ihtiyaçlarına hizmet etmeleri beklentilerini artırmıştır.

Muhasebe meslek mensuplarından, her zamankinden daha fazla bir biçimde topluma katkıda bulunmaları beklentisi de artmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının bu gereklilikleri yerine getirebilmeleri için belli bir seviyede yetkinliğe sahip olmaları ve bunu korumaları beklenmektedir. Eğitim ve staj yoluyla edinilen ve geliştirilen bu yetkinlikler sürekli mesleki gelişim ile de korunmalıdır.

Muhasebe meslek kuruluşları, mesleğin; bilgi, beceri ve mesleki değerler alanlarında yüksek standartlar kurması ve bunları yerine getirmesi ile ilgili önemli çalışmalar yürütmektedir. Muhasebe eğitimi ile ilgili çok sayıda çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların önemli bir kısmı Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından yürütülmüştür. IFAC tarafından yayınlanmış olan uluslararası eğitim standartlarına göre, Bilgi teknolojisi bilgi ve becerilerinin muhasebe meslek mensubu adaylarına eğitimleri boyunca kazandırılması gerekmektedir. Muhasebe eğitiminde önemli bir aktör olan muhasebe öğretim elemanları, istenilen bu bilgi ve becerilerinin kazandırılmasında önemli bir rol almaktadır. Bu sebeple bu çalışmada, içinde bulunduğumuz sayısal çağda ülkemizde, öğrencilere bilgi teknolojilerini öğretecek muhasebe öğretim elemanlarının, muhasebe derslerinde Bilgi teknolojisi araçları kullanma oranları ve alışkanlıklarını ortaya koyacak bir durum tespiti yapılması amaçlanmıştır.

Literatür Taraması

Uluslararası eğitim standartlarına göre mesleğe girişten önce verilen muhasebe eğitimlerindeki bilgi teknolojileri ile ilgili unsurlar, muhasebe, finans, işletme ile ilgili derslerle entegre edilerek verilmelidir. Örneğin; bilgisayar temelli işletim sistemlerinin bazı yönleri finansal muhasebe dersinde verilmelidir. Yönetim bilgi sistemlerinin bazı özellikleri, Yönetim

muhasebesi dersiyle birlikte verilmelidir. Bilgisayarlı sistemlerdeki bazı iç kontrol unsurlarına denetim derslerinde değinilmelidir. Bilgi teknolojileri ile ilgili bilgi ve beceriler işyerinde eğitim, bilgisayara dayalı eğitim, sınıfta eğitim gibi yöntemlerle verilebilir. Bilgi teknolojileri eğitimlerinde vaka çalışması, simülasyon, sunum, interaktif çalışmalar, teorik ve uygulamalı bilgi teknolojisi bilgilerini anlayarak öğrencilere aktarmak için muhasebe meslek mensuplarının sürekli olarak mesleğe yönelik yayınları takip etmeleri ve kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bu nedenle öğretim elemanlarının derslerde, öğrencilere kendi kendilerine öğrenmelerini öğretecek yöntemler kullanmaları önem arz etmektedir. Uluslararası eğitim standartlarının üzerinde durduğu bu durum dikkate alınarak ülkemizde bu konuda yapılmış çalışmalar taranmıştır.

Orhan ve Tazegül (2013), meslek yüksekokullarındaki muhasebe öğretim programlarının öğretim elemanları tarafından değerlendirdikleri çalışmalarında muhasebe derslerinde, öğretim teknolojilerinin etkin bir şekilde kullanılmasının sağlanması için öğretim elemanlarını teşvik edecek önlemlerin alınması gerektiğini vurgulamışlardır.

Çeviker vd. (2012), web tabanlı muhasebe yazılımlarının benimsenmesi ile ilgili olarak Gaziantep'te bulunan kendilerine ait büroları bulunan 81 serbest muhasebeci ve mali müşavirlerle yaptıkları çalışmada, meslek mensuplarının web tabanlı muhasebe yazılımlarının edinme niyetlerinin istenilen düzeylerde olmadığını bunun sebeplerinin de böyle bir programın varlığından habersiz olmalarına, faydalarının net bir biçimde ortaya konmaması ve mevcut bilgisayar destekli programların ihtiyacı yeterince karşılamasının yer aldığını ifade etmişlerdir.

Yıldız ve Durak (2011), üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin Kırklareli ilinde faaliyet gösteren küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin beklentilerini karşılama düzeyinin inceledikleri çalışmada, işletmelerin muhasebe kayıtlarını tutan elemanların üniversite öğrenimi sırasında aldığı bilgisayarlı muhasebe dersi bilgi düzeyine göre dağılımı incelendiğinde; önlisans öğrenimi görmüş muhasebe elemanlarının çoğunun bilgi düzeylerinin tam ve yeterli olmadığını ortaya koymuştur.

Tekşen vd. (2010), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'ne bağlı meslek yüksekokullarında öğrenim gören muhasebe öğrencilerin muhasebe eğitimlerinin değerlendirildiği çalışmada; öğrencilerin %69,5'i muhasebe eğitim kalitesini etkileyen en önemli unsurun öğretim elemanlarının kalitesi olduğunu, %67,7'si muhasebe eğitiminde en çok tahta kaleminin eğitim

aracı olarak kullanıldığını ve %85'i de muhasebe derslerinin aktif yöntem (düz anlatım ve ödev verme yöntemi) olarak işlendiğini ifade etmişlerdir.

Özer ve Yılmaz (2009), muhasebecilerin bilgi teknolojisi kullanım niyetlerini etkileyen tutumları, subjektif normları, davranışsal kontrolleri ve Bilgi teknolojisi kullanım niyetlerinin kullanım davranışı üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmalarında bilgi teknolojilerinin kullanımı, bireyin bilgi teknolojilerine ulaşabilirliği, mevcut durumun bu teknolojileri kullanmaya elverişli olması ve bilgi teknolojilerini etkin bir biçimde kullanabilmek için yeteneğinin olduğuna dair özgüvene sahip olması ile ilgilidir.

Çankaya ve Dinç (2009), bilgi teknolojileri ile desteklenen muhasebe derslerinin öğrenciler üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada, Karadeniz Teknik Üniversitesi-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü'nde, genel muhasebe dersi alan 600 öğrenciyi tek ve çift numaralı olmak üzere iki gruba ayırmış; bunlardan tek numaralı öğrenci grubuna klasik usulde ders anlatılırken, çift numaralı öğrenci grubuna powerpoint gibi multimedya araçları kullanılarak ders anlatılmıştır. Çalışmada, akademik performans açısından, powerpoint sunumu ile ders gören öğrencilerin, klasik usulde ders gören öğrencilere göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, powerpoint sunumu ile ders gören öğrencilerin, klasik ders gören öğrencilere göre derse olan ilgilerinin nispeten fazla olduğu ve powerpoint sunumu ile ders gören öğrencilerin, dersin daha ilgi çekici, daha eğlenceli, daha dinlendirici ve daha yararlı hale geldiğini düşündüklerini ortaya koymuşlardır. Çalışmada, powerpoint sunumu ile ders gören öğrencilerin yargılarının, klasik ders gören öğrencilere göre daha olumlu olduğu belirtilmiştir.

Ünal ve Doğanay (2009), Sayıştay'da görev yapan denetçilerin muhasebe eğitiminin etkinliği ile ilgili görüşlerini tespit etmek için yaptıkları çalışmalarında, katılımcıların uzaktan eğitim tekniklerinin, muhasebe eğitiminin etkinliğini arttıracığı konusunda kararsız kaldıklarını, olay çalışmalarına ağırlık verilmesinin; araştırmaya yönelik ödev ve projelerin öğrencilere verilmesinin muhasebe eğitiminde etkinliği arttıracığı konusunda görüş bildirdiklerini belirttiler.

Çoşkun (2008), çalışmasında muhasebe eğitiminde geleneksel yöntemlerin kullanımının önemini devam ettiğini vurgulamakla birlikte, öğretme tekniklerinde değişikliğe ve teknoloji kullanımı gibi yeni yöntemlere ihtiyaç duyulduğunu belirtmiş; muhasebe derslerinde tepegöz veya yansı kullanılması, bilgisayarın ve hazır paket programlarının yaygın olarak kullanılması, ders araç-gereçlerinin ve materyallerinin dijital ortama

taşınması gibi konuların önemine işaret etmiştir. Ayrıca muhasebe eğitiminde örgün eğitimde verilen derslere yardımcı olmak amacı ile dersin web sayfasının hazırlanmasının öğrenmeye katkı sağlayan bir unsur olduğunu da ifade etmiştir.

Toraman vd. (2008), bilgi teknolojilerinin meslek mensuplarının eğitimi üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmalarında muhasebe ders programları içerisinde yer alan temel konuların hiç birisinde, bunların Bilgi teknolojilerine etkisi veya bilgi teknolojileriyle olan ilişki noktaları gibi konulara hiç değinilmediğini belirtmişlerdir. Bu durumun Bilgi teknolojisi veya sistemlerinin anlaşılmasını olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca muhasebe eğitimi gören öğrencilerin ve meslek mensuplarının Bilgi teknolojisi konusunun önemi konusunda bilinçlendirilmeleri gerektiğine vurgu yapmışlardır.

Hacırüstemoğlu (2008), “Bilgi Çağında Muhasebe Eğitimi” çalışmasında; üniversitelerde muhasebe eğitiminde, elektronik ortamdaki uygulamaların ders programlarına alınması gerektiğinin üzerinde durmuştur. Ayrıca muhasebe eğitiminin görsel malzemeler destekli powerpoint ortamında sunumları içermesi gerektiğine vurgu yapan araştırmacı, öğrencinin dikkatini ayakta tutacak interaktif bir ortam yaratarak bilgi teknolojilerinin kullanıldığı eğitim modelinin tercih edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Web siteleri ve web kütüphaneleri yardımı ile öğrencilere sürekli öğrenme alışkanlık ve becerisi kazandırılması, ders araç-gereçlerinin dijital ortama taşınması ve muhasebe ile ilgili kurum ve kuruluşların muhasebedeki gelişmeleri ücretsiz dijital platformlarda sunması gerektiğini ifade etmiştir.

Hatunoğlu (2006), muhasebe öğretim elemanlarının bilgi teknolojisinden yararlanma oranlarının tespitine ilişkin, Muhasebe- Finans anabilim dalında görev yapan 102 öğretim elemanı ile yaptığı çalışmada öğretim elemanlarının bilgisayarın daha çok internetten yararlanmak, ofis programlarını kullanmak ve akademik çalışmalarda bulunmak amacıyla kullanıldığını belirtmiştir. Ayrıca yapılan çalışmada öğretim elemanlarının sınıfta multimedya araçlarını, sunum yazılımlarını kullandıklarını ve öğrencileri ödevlerini bilgisayarda hazırlamaları yönünde teşvik ettiklerini de belirtmişlerdir. Hatunoğlu, çalışmaya katılan öğretim elemanlarının %95’i derslerde bilgi teknolojisi aracı kullanımının öğrencilerin iş bulmasını ve yine %97’si ise öğrencilerin dersi anlamalarını kolaylaştıracağını ifade etmelerine karşın, verdikleri muhasebe derslerini “Bilgisayarlı Muhasebe” hariç çoğunlukla teorik olarak işlediklerini ortaya koymuştur.

Fidan (2006), yüksek lisans tezinde bir muhasebecinin teknoloji konusunda, sadece bilgisayarlı muhasebe diye adlandırılan, muhasebe programlarını bilmesinin yeterli olmadığını meslek mensubunun finansal ve operasyonel verilerin elde edileceği sistemlerin tasarımında etkin rol alması gerektiği ve ERP (Enterprise Resource Planning) adı verilen kurumsal kaynak planlama paketlerinin de kullanımına hâkim olması gerektiğini belirtmiştir. Fidan yaptığı araştırmada, meslekleri ile ilgili ETA, Logo vb. mesleki muhasebe paket programlarını kullanabilme seviyelerinin orta ve kötü olan birçok muhasebeci olduğunu belirtmiştir. İnternet ve bilgisayar kullanımını çok önemli bulmalarına rağmen muhasebecilerin kullanabilme seviyelerine bakıldığında, o kadar da iyi olmadıklarını tespit etmiştir.

Uslu (1999), bilgisayarın derse entegre edilmesiyle; derslerin daha renkli biçime sokulacağını, dersle ilgili materyalin (ödevler, sınav sonuçları, çeşitli ders malzemesinin) öğretim elamanının, fakültenin veya bölümün web sayfasına aktararak öğrencinin istediği yerden bunlara ulaşmasını sağlayacağını ve benzetim yazılımlarının kullanılmasıyla öğrencinin, verdiği kararların işletmeyi nereye götürdüğünü görebilmesi, işletme sorunlarına çözüm üretirken çeşitli değişkenlerin etkilerinin işletme üzerinde olumlu-olumsuz ne tür etkiler yapacağını kestirerek ona göre karar almasını sağlayacağını belirtmiştir.

Eraslan (1998), bilgisayarların muhasebe alanında kullanılmaya başlamasıyla mesleğin işletme içindeki yerinde ve görevlerinde önemli değişiklikler geldiğini; mali tabloları analiz edebilecek, karar almada etkili olabilecek, bilgisayar konusunda yeterliliğe ve muhasebe bilgisine sahip personele talebin arttığını belirtmiştir. Ayrıca paket programlarının kullanımının önemine vurgu yapmış, kullanıcıların eğitimleri süresinde paket programları incelemiş olmaları gerektiği belirtilmiştir.

İncelenen çalışmalarda, ülkemizde muhasebe eğitiminde bilgi teknolojileri eğitimi ve eğitimlerde bilgi teknolojilerinden faydalanma konusunda yapılması gerekenlerin henüz istenilen seviyeye ulaşmadığı görülmektedir. Muhasebe eğitiminin vazgeçilmez unsuru öğretim elemanlarının muhasebe derslerinde, bilgi teknolojilerinden faydalanmaları öğrencilere bilgi teknolojileri bilgi ve becerilerinin aktarılmasında önem arz etmektedir. Yapılan araştırmada Hatunoğlu'nun 2006 yılında yapmış olduğu çalışma dışında yakın zamanda bu konuda yapılan çalışmalara rastlanmamıştır. Bu çalışmanın bu açığı gidermesi amaçlanmaktadır.

Muhasebe Eğitiminden Beklentiler

IFAC tarafından yayınlanan yayınlarda muhasebe meslek mensupları ile ilgili beklentiler ve bu beklentileri karşılayacak eğitimlere geniş yer verilmektedir. Buna göre muhasebe mesleği eğitimi, akademik çevrede en azından lisans düzeyinde veya bir mesleki çalışma esnasında gerçekleştirilmelidir. Bu eğitimlerde adayların mesleki bilgi, mesleki beceriler ve mesleki değerler ve etik bir tutuma sahip olması beklenmektedir.

Bu kapsamda yayınlanan uluslararası eğitim standartlarına göre muhasebe mesleği eğitimi kapsamında meslek mensubu adaylarına üç ana başlık altında bilgi aktarılmalıdır (IFAC, 2010):

- Muhasebe, finans ve ilgili bilgi
- Organizasyon ve iş bilgisi
- Bilgi teknolojisi (BT) bilgisi ve yeterlilik

Yukarıda belirtilen konuların belirtilen sırada tamamlanması zorunlu değildir. Örneğin, mesleki muhasebe eğitimi; bir üniversite derecesi ile elde edilirken genel eğitimin yanında tamamlanabilir veya üniversite derecesi düzeyinde başka bir program tamamladıktan sonra üst düzey bir program içinde de elde edilebilir. Önemli olan tüm bu konu içeriklerinin muhasebe meslek mensubu adaylarının eğitimi süresince verilmesidir. Bazı konular programdaki diğer konular ve unsurlarla birleştirilebilir. Örneğin, bilgi teknolojileri konuları muhasebe derslerinin içine dâhil edilebilir. Bu, öğrenme sürecini anlamalarına da yardım edebilir.

Bilgi teknolojisinde gelişmeler, muhasebecilerin rolünü değiştirmiştir. Şöyle ki, muhasebeciler sadece bilişim sistemlerini kullanan ve kontrol eden rolünden çıkmış, bilgi teknolojisi sistemlerinin değerlendirilmesinde, tasarlanmasında ve yönetiminde de önemli rol oynamaya başlamışlardır. Uluslararası muhasebe eğitim standartlarına göre bilgi teknolojisi kapsamında verilen eğitimler, şu konuları ve yeterlilikleri kapsamalıdır (IFAC, 2010):

- Bilgi teknolojisi genel bilgisi
- Bilgi teknolojisi kontrol bilgisi
- Bilgi teknolojisi kontrol yeterlilikleri
- Bilgi teknolojisi kullanıcı yeterlilikleri
- Bilişim sistemleri yöneticisinin, kontrolörünün ya da tasarımcısının yeterliliği

Muhasebe eğitimlerinde, muhasebe meslek mensuplarına, bilişim sistemleri yöneticisi, tasarımcısı veya kontrolörü rollerinin en az birine ya da birkaçını kazandıracak bilgi ve becerilerin kazandırılması beklenmektedir. IFAC, ruhsatlandırma noktasında yukarıda belirtilen rollerin en azından birinde meslek mensuplarının yeterliliğe sahip olmaları gerektiği beklentisinde olduğunu belirtmiştir. Bu konuda yeterliliğin göstergesi şunlar kabul edilmiştir (TURMOB, 2003):

- İş ve muhasebe problemlerine, uygun bilgi teknolojileri sistemleri ve araçlarını uygulamak,
- İş ve muhasebe sistemlerinin anlaşıldığının gösterilmesi;
- Kişisel sistemlere kontrollerin uygulanması.

Daha önce belirtildiği gibi, bilgi teknolojisi bilgisi bileşenleri, çeşitli yollarla; ayrı ayrı derslerle ya da iş bilgisi ile ilgili konulara veya muhasebe ve muhasebe ile alakalı konulara entegre edilmesi ile sağlanabilir. Bilgi teknolojileri ile ilgili yeterlilik ayrıca, iş tecrübesi yoluyla da elde edilebilir.

Muhasebe Eğitiminde Teknolojik Araçların Kullanımı

Öğretilen bilgilerin teknoloji ile destek görmesi, öğrencilerin gelecek konusunda donanımlı olmaları önem arz etmektedir. İçinde bulunduğumuz teknoloji dünyasında, muhasebe eğitiminin de kapsamı ve amacının bu yönde değişmesi yadsınamaz. Muhasebe eğitiminin önemli bir parçası olan muhasebe öğretim elemanları, programlarının çekiciliği, ayrıcalığı ve kalitesinin oluşturulmasında önemli role sahiptirler.

Muhasebe öğrencilerinin sadece teknik bilgi sahibi olmaları değil, bir danışman olabilmeleri için onları çok yönlü niteliklerle donatmak önemli hale gelmiştir. Bunun için öğretim elemanlarının iş ortamını tanınması, bu ortamın gerektirdiği bilgi ve beceriyi öğrencilerine kazandırması gerekir. Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu (AECC), muhasebe programlarında teknolojiyi yaratıcı şekilde kullanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Muhasebe öğretim elemanları muhasebe eğitiminde, birikim ve becerileri doğrultusunda en iyi çalışma metotlarını benimsemekte özgürdür. Ancak, IFAC tarafından yayınlanan uluslararası eğitim standartlarında, muhasebe öğretim elemanlarının (eğitmenlerin) aşağıdakileri içeren geniş kapsamlı öğrenci-merkezli eğitim metotlarını kullanmaları için eğitilmeleri ve teşvik edilmeleri gerektiği belirtilmiştir. Uluslararası eğitim standartlarının üzerinde durduğu eğitim metotları (TURMOB, 2003);

- ✓ İş ortamını simule etmek için vaka çalışmaları, projeler ve diğer araçları kullanmak,
- ✓ Muhasebe meslek mensubunun çalıştığı sürekli değişen ortama eğitici metotlar ve materyaller uyarlamak,
- ✓ Kendi kendine öğrenimi teşvik eden bir müfredat yürütmek böylece öğrenciler kendi başlarına öğrenmeyi öğrenirler ve ruhsatlandırma sonrasında bu becerilerini sürdürürler,
- ✓ Teknoloji ve e-öğrenimi kullanmak,
- ✓ Öğrencileri öğrenme sürecinde aktif katılımcılar olmaya teşvik etmek,
- ✓ Muhasebe meslek mensubunun ihtiyaç duyduğu; değişen bilgi, beceriler, mesleki değerler, etik kurallar ve davranışları yansıtan ölçme ve değerlendirme metotlarını kullanmak,
- ✓ Mesleki talepler için tipik olan çok taraflı ve karmaşık durumları ele alan başlıklar ve disiplinler içine bilgi, yetenek, mesleki değerler, etik ve tutumları entegre etmek,
- ✓ İlgili bilginin tanımlanmasına, mantıklı değerlendirmeler yapılmasını ve net sonuçlar arasında bağlantı kurulmasını yardım eden problem tanımlanması ve problem çözülmesi üzerinde durmak,
- ✓ Araştırma sonuçlarını ortaya koymak ve
- ✓ Öğrencileri, mesleki kuşku ve mesleki yargı geliştirmeye teşvik etmek.

Tüm bu eğitim metotlarının sadece akademik çevrede alınması tek çözüm değildir. Öğrencilerin bilgilerini kullanabilecekleri işyeri-temelli örnekler kullanarak, eğitim ve stajın birleştirilmesi fayda sağlayabilir. İyi planlanmış bir iş-başı eğitim programı ihtiyaç duyulan deneyimlerin büyük kısmını sağlayabilir. Staj sürecinin tarafları olan gözetmenler, mentorlar ve diğerleri staj planlanmasının en etkili yolu içinde eğitilmeleri gerekebilir.

Uluslararası muhasebe örgütü öğrenme merkezli öğretme yöntemlerini aşağıdaki şekilde sıralamaktadır (TURMOB, 2003);

- ❖ Çalışma ortamlarının benzerini oluşturmak için olay çalışmaları, tasarılar ve diğer araçları kullanmak,
- ❖ Grup çalışması yapmak,
- ❖ Profesyonel muhasebecinin çalıştığı dinamik çevreye, öğretme ile ilgili materyal ve yöntemleri uyarlamak,

- ❖ Bireysel öğrenmeyi teşvik eden öğretim programları hazırlamak ve bu yolla öğrencilerin kendi kendine öğrenmelerini ve elde ettikleri bu beceriyi kullanmayı sürdürmelerini sağlamak,
- ❖ İnternet tabanlı eğitim olanaklarını ve teknolojiyi kullanmak,
- ❖ Öğrencileri öğrenme sürecinde aktif birer katılımcı olmaya teşvik etmek,
- ❖ Muhasebe uzmanı olabilmek için gerekli olan ve sürekli değişim gösteren bilgi, beceri, mesleki değer, etik ve tutumları yansıtan ölçme ve değerlendirme yöntemlerini kullanmak,
- ❖ Bir disiplin ve/veya herhangi bir konuya ilişkin mesleki değer, tutum ve etik değerleri, meslek sahibi olmanın beraberinde getirdiği çok yönlü ve karmaşık durumlarda kullanılacak şekilde yönlendirmek,
- ❖ Gerekli bilgileri saptama, mantıksal ilişkiler kurma ve doğru sonuçlara ulaşmayı teşvik eden problem tanımlama ve problem çözme ana başlıkları üzerine yoğunlaşmak,
- ❖ Araştırma bulgularını elde etmek ve analiz etmek,
- ❖ Öğrencilerin mesleki şüphecilik ve karar alma yeteneklerini geliştirilmesine yönelik teşvikte bulunmak.

Bilgi teknolojisi eğitimi için, vaka çalışmaları, tecrübeli muhasebe meslek mensupları ile karşılıklı etkileşim ve benzer teknikler kullanılarak, ilgili bilgi teknolojisi çalışma iş tecrübeleri ile birlikte, konuların sunumunu geliştirmek için kullanılabilir ve öğrencilerin pratik beceriler geliştirmesine yardım edebilir.

Muhasebe eğitiminde Bilgi teknolojisi kullanımı, öğretim elemanlarının bu araçların kullanımı ile ilişkilidir. Bu nedenle muhasebe öğretim elemanlarının yeni iş çevresi ve bunun gerektirdiği bilgi donanımı konusunda bilgi sahibi olmaları ve öğrencilerini bu yeni iş çevresine hazırlayabilmek için öncelikle kendilerini Bilgi teknolojisi araçlarını etkin ve verimli bir şekilde kullanma yönünde geliştirmeleri gerekmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Türkiye'deki üniversitelerde muhasebe dersleri veren akademisyenlerin derslerinde teknolojik donanım ve yazılım araçlarını kullanım düzeylerini belirlemektir. Ayrıca akademisyenlerin meslekteki tecrübeleri ve unvanları açısından teknolojiyi muhasebe derslerinde hangi

düzeyde kullandığı ve aralarında farklılık olup olmadığı belirlenmeye çalışılacaktır.

Araştırmanın Önemi

Araştırma muhasebe alanında ders veren akademisyenlerin eğitimde teknolojiyi ne oranda kullandığı, hangi teknolojik donanım ve yazılım araçlarını hangi muhasebe derslerine daha fazla kullandığı ve muhasebe derslerinin yürütülmesi sırasında kullanılması gerektiği düşünülen teknolojik donanım ve yazılım araçlarının neler olması gerektiği konularında yapılmış ilk kapsamlı çalışmalardan biri olmaktadır.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma evreni tüm Türkiye üniversitelerinde sadece Muhasebe dersleri veren akademisyenlerdir. Anket elektronik posta yoluyla katılımcılara uygulanmıştır. Oluşturduğumuz anket linki Yüksek Öğretim Kurumu'nun internet sitesinde yer alan devlet ve vakıf üniversitelerinin internet sitesi listesinden faydalanılarak, üniversitelerin sayfalarında ilan ettikleri akademisyenlerinin elektronik postalarına gönderilmiştir. Bazı üniversitelerin internet sayfalarında akademisyenlerine yönelik elektronik posta bilgileri yer almamaktadır. Bu yüzden çalışmamız üniversitelerin internet sayfalarının güvenilirliği ile sınırlanmıştır.

Anket 25.12.2013 - 10.02.2014 tarihleri arasında uygulanmıştır. Kullanılan anket programından anketin 441 akademisyene ulaştığı tespit edilmiştir. Gönüllü olarak ankete 136 kişi cevap vermiştir. Çok fazla akademisyene ulaşmakla birlikte anket geri dönüş oranı yaklaşık %31 olmuştur.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada anket yöntemi kullanılmış olup, veriler basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen akademisyenlere internet üzerinden elektronik postalarına gönderilen anket sorularına verdikleri cevaplar ile elde edilmiştir. Anket beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde katılımcıların verdikleri muhasebe dersleri ve bu derslerde teknoloji kullanımları ile ilgili mevcut durumlarının tespitine yönelik çoktan seçmeli sorular yer almaktadır. Üçüncü bölümde katılımcıların teknoloji kullanımları ile ilgili durumlarının tespitine yönelik kapalı uçlu (Evet/Hayır) cevapları ile ölçülen sorular yer almaktadır. Dördüncü bölümde katılımcıların muhasebe derslerinde kullanılması gereken teknolojiler hakkındaki görüşlerini tespit etmeye yönelik 5'li Likert (5: Kesinlikle katılıyorum, 4: Katılıyorum, 3: Fikrim Yok, 2: Katılmıyorum, 1: Kesinlikle

Katılmıyorum) ile ölçülen sorular yer almaktadır. Beşinci bölümde muhasebe derslerinde teknoloji kullanımına yönelik tutumların ölçülmesine yönelik 5'li Likert (5: Kesinlikle katılıyorum, 4: Katılıyorum, 3: Fikrim Yok, 2: Katılmıyorum, 1: Kesinlikle Katılmıyorum) ile ölçülen sorular yer almaktadır. Uygulanan ankette toplamda 168 adet soru yer almaktadır. Veriler IBM SPSS Statistics 21 Programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Güvenilirliği

Uyguladığımız anket toplamda beş bölümden ve 168 sorudan oluşmakla birlikte bu çalışmada anket sorularının ilk üç bölümünün değerlendirilmesi yapılmıştır. Ankette yer alan üç bölümdeki 143 soru güvenilirlik açısından analiz edildiğinde anketin Cronbach's Alpha değeri 0,815 olarak çıkmaktadır.

Araştırmada Kullanılan Testler

Ankete verilen cevapların analizinde frekans, ortalama ve standart sapma (SS) değerlendirmeleriyle birlikte Ki-Kare (χ^2) ve Independent Sample T-Testi (Levene testi) uygulanmıştır. Bununla birlikte çalışmada çok fazla tablo gösteremeyeceğimiz için sadece istatistiki olarak anlamlı dediğimiz ($P \leq 0,05$) sonuçlara yer verilmiştir.

Uyumluluk seviyesi testi, ilişkilerin var olup olmadıklarının testi ve iki değişkenin birbirlerinden bağımsız olup olmadıklarının testi (χ^2) testi ile yapılmaktadır. Esasen χ^2 testi sadece ilişkilerin tespitinde değil, değişkenlerin arasındaki farklılıkların belirlenmesinde de kullanılmaktadır (Altunışık vd., 2007: 194-195).

T-testi sadece iki grup arasında karşılaştırma yapmaya imkân tanımaktadır. Burada karşılaştırılan iki grubun normal dağılım sergileyen iki farklı evrenden tesadüfi olarak seçilmiş olması ve gözlemlerin birbirinden bağımsız olması gerekmektedir. Her iki grubun varyanslarının eşit olma zorunluluğu bulunmamakla birlikte, varyanslarının eşit olup olmaması durumuna göre farklı t değerleri hesaplanmaktadır (Altunışık vd., 2007: 175-176).

Araştırmanın Frekans Analizi Sonuçları

İnternet üzerinden elektronik posta yoluyla ulaştığımız akademisyenlerin toplam sayısı 441 kişi olup, ankete 136 kişi cevap vererek bize geri dönmüştür. Katılımcıların yaklaşık %95'i devlet üniversitelerinde %5'i de özel üniversitelerde görev yaptığını belirtmiştir. Katılımcıların yaklaşık %30'u kadın, %70'i ise erkek olup, unvanları açısından değerlendirildiğinde

%10'u araştırma görevlisi, %39'u öğretim görevlisi, %21'i yardımcı doçent, %15'i doçent ve %15'i de profesör unvanı ile şu anda görev yaptıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıları çalışma süreleri açısından değerlendirildiğinde %29'u "0-5 yıl" arasında, %17'sinin "6-10 yıl" arasında, %20'sinin "11-15 yıl" arasında, %18'inin "16-20 yıl" arasında, %10'unun "21-25 yıl" arasında ve %7'sinin 26 yıl ve üzeri görev yaptığını belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Üniversite Türü	N	%	Cinsiyet	N	%
Devlet	129	94,9	Kadın	41	30,1
Özel	7	5,1	Erkek	95	69,9
Toplam	136	100,0	Toplam	136	100,0
Unvan	N	%	Tecrübe	N	%
Araştırma Görevlisi	13	9,6	0-5 Yıl	39	28,7
Öğretim Görevlisi	53	39,0	6-10 Yıl	23	16,9
Yardımcı Doçent	28	20,6	11-15 Yıl	27	19,9
Doçent	21	15,4	16-20 Yıl	24	17,6
Profesör	21	15,4	21-25 Yıl	14	10,3
Toplam	136	100,0	26 Yıl ve üstü	9	6,6
			Toplam	136	100,0

Tablo 2’de katılımcıların bugüne kadar verdiği veya halen vermekte olduğu muhasebe derslerinin frekans sonuçları verilmektedir. 136 katılımcının en fazla verdiği muhasebe dersinin “Genel Muhasebe” dersi olduğu görülmektedir. Katılımcıların verdiği dersler arasında “Bilgisayarlı Muhasebe” dersi en az verilen ders olarak görülmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Verdikleri Muhasebe Dersleri

Dersler	Evet	%	Hayır	%
Genel Muhasebe	119	87,5	17	12,5
Envanter	72	52,9	64	47,1
Finansal Tablolar Analizi	66	48,5	70	51,5
Şirketler Muhasebesi	56	41,2	80	58,8
Maliyet/Yönetim Muhasebesi	83	61,0	53	39,0
Denetim	65	47,8	71	52,2
Bilgisayarlı Muhasebe	45	33,1	91	66,9

Ankete katılan akademisyenlerin yaklaşık %52'si ön lisans, %63'ü lisans, %47'si yüksek lisans, %29'u doktora programlarında ders verdiklerini bildirmişlerdir (Tablo 3).

Tablo 3: Katılımcıların Muhasebe Dersleri Verdikleri Programlar

Dersler	Evet	%	Hayır	%
Ön Lisans	71	52,2	65	47,8
Lisans	86	63,2	50	36,8
Yüksek Lisans	64	47,1	72	52,9
Doktora	39	28,7	97	71,3

Katılımcılara göre muhasebe derslerinde kullanılması gerektiği düşündükleri materyallerle ilgili sonuçlar Tablo 4'de verilmiştir. Muhasebe derslerinde kullanılması gerektiği düşünülerek en fazla tercih edilen teknolojik donanım ürünü bilgisayar olup, yaklaşık %84 oranda katılımcılar tarafından işaretlenmiştir. İkinci sırayı yaklaşık %82 oran ile yansıtma cihazları çeşitleri almıştır. Akıllı cep telefonu, elektronik ölçme ve değerlendirme sistemi gibi teknolojik donanımlar ile yandex, dropbox gibi internet uygulamaları en az seçilen materyaller olmuştur. Bu ürünlerin eğitimde kullanılması henüz yeni olup, muhasebe derslerinde kullanan akademisyen sayısı henüz azdır. Muhasebe derslerinde internet tabanlı ve paket muhasebe yazılım programlarının kullanılması gerektiğini belirten akademisyen oranı ise %50'den fazla çıkmıştır. İnternet sitelerinden muhasebe derslerinde faydalanılması gerektiğini belirten akademisyen oranı ise yaklaşık %43'dür.

Tablo 4: Katılımcılara Göre Muhasebe Derslerinde Kullanılabilecek Teknolojik Materyaller

Materyaller	Evet	%
Bilgisayar(PC, Laptop, Tablet)	114	83,8
Projeksiyon Cihazı/Tepegöz/Doküman Kamera/Opak	111	81,6
Paket Muhasebe Yazılım Programları	74	54,4
İnternet Tabanlı Muhasebe Yazılım Programları	71	52,2
İnternet Siteleri	59	43,4
Lazer İşaret Kalemi/Sunum Kumandası	48	35,3
Akıllı tahta	46	33,8
Kişisel Web Sitesi	20	14,7
Sosyal Ağlar (Facebook-Twitter..)	14	10,3
Elektronik Ölçme ve Değerlendirme Sistemi (CPS)	12	8,8
Akıllı Cep Telefonu	9	6,6
Yandex/Dropbox Uygulamaları	4	2,9
Diğer.....(Moodle)	1	0,7

Ayrıca Moodle gibi internet üzerinden eğitim vermeyi sağlayan bir yazılımın muhasebe eğitiminde kullanılabileceği diğer seçeneğine bir katılımcı tarafından yazılarak belirtilmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların Verdikleri Muhasebe Derslerinde Kullandıkları Teknolojik Materyaller

Materyaller	Dersler						
	GM	E	FTA	ŞM	MYM	DM	BM
PC	69	38	52	27	56	44	44
Yansıtıcılar	70	38	51	30	58	42	42
Yansıtıcı Yrd.	37	18	22	12	31	22	18
Video Kamera	5	2	4	2	3	2	5
Akıllı Tahtta	13	4	5	4	10	4	4
EÖD	5	2	2	1	2	1	3
Akıllı Cep Tel.	5	1	1	0	1	1	2
CD, DVD	1	1	0	0	2	3	8
İnternet Siteleri	29	15	19	14	23	15	19
Bulut Uygulamalar	0	0	1	0	0	1	3
Web Sitesi	7	6	7	3	5	5	7
E-Posta	16	6	13	5	11	5	11
Sosyal Ağlar	7	3	4	3	5	6	3
Web Muhasebe Prg.	10	3	0	0	0	1	33
Paket Muhasebe Prg.	12	4	0	0	1	0	50

Araştırmaya katılan akademisyenlere bugüne kadar verdikleri muhasebe derslerinde kullanmış oldukları veya halen kullandıkları teknolojik materyaller sorulmuş ve cevaplar Tablo 5'te verilmektedir. Katılımcıların Genel Muhasebe (GM) dersinde en fazla yansıtma cihazlarını ve bilgisayar kullandığını belirttiği görülmektedir. Video kamera, akıllı telefon, akıllı tahta kullanımı, CD, DVD gibi donanımların kullanımı son derece az çıkmıştır. İnternet sitelerini GM dersinde kullanan akademisyen sayısı 29 kişi olup, web sitesi, yandex, dropbox gibi bulut depolama hizmetleri, sosyal iletişim

ağları ve muhasebe programları gibi yazılım hizmetlerini derslerinde kullandığını belirten akademisyen sayısı da yine çok az çıkmıştır.

Envanter (E) dersine giren akademisyenlerde yansıtma cihazları ve bilgisayar kullandığını belirtenler en fazla çıkmakla birlikte, GM dersine nazaran bunların kullanım oranının yarı yarıya daha az olduğu Tablo 5'te görülmektedir. Envanter dersinde internet sitesi kullandığını belirten akademisyen sayısı 15 olup, gerek belirtilen diğer teknolojik donanımlar gerekse yazılımlarda kullanım son derece az çıkmıştır.

Finansal Tablolar Analizi (FTA) dersi verdiğini belirten 66 katılımcı (bkz. Tablo 2) en fazla bilgisayar ve yansıtma cihazlarını derslerinde kullandığını belirtmiştir. İnternet sitesi kullanımı bu derse giren akademik personel içinde yaklaşık %30, elektronik posta kullanımı ise %20'lerde çıkmıştır. Web sitesi, sosyal ağlar, depolama hizmetleri gibi internet hizmetlerinden ve video kamera, akıllı tahta, akıllı cep telefonu ve CD/DVD gibi teknolojik donanımlardan kullanım ise çok azdır.

Şirketler Muhasebesi (ŞM) dersine girdiğini belirten 56 akademisyenin yaklaşık yarısından fazlası bilgisayar ve yansıtıcı cihazlarını derslerinde kullandığını belirtmiştir. Bu derste 14 akademisyen internet sitesi kullandığını belirtmiştir. Tablo 5'te belirtilen diğer teknolojik donanım ve yazılım kullanımı ise yok denecek kadar azdır.

Maliyet/Yönetim Muhasebesi (MYM) dersini verdiğini belirten 83 akademisyenin yaklaşık %70'inin bu derste bilgisayar ve yansıtıcı cihazları kullandığı tespit edilmiştir. Lazer kalem kullanımı da yüksektir. İnternet sitelerinden bu derslerde faydalandığını belirten akademisyen sayısı 23'tür. Bu derslerde akıllı tahta kullandığını belirten akademisyen sayısı 10'dur. Tabloda belirttiğimiz diğer teknolojik donanım ve yazılımlar ise yok denecek kadar az işaretlenmiştir.

Denetim (DM) dersini verdiğini belirten 65 akademisyenin yaklaşık %67'si bu derste bilgisayar ve yansıtma cihazları kullandığını belirtmiştir. Akademisyenlerin %23'ü derslerinde internet sitelerinden faydalandığını belirtmiştir. Diğer donanım ve yazılım materyallerinden faydalandığını belirten akademisyen sayısı çok azdır.

Bilgisayarlı Muhasebe (BM) dersine girdiğini belirten akademisyenin tamamına yakını bu derste bilgisayar ve yansıtıcı kullandığını belirtmiştir. İnternet sitelerini kullandığını belirtenlerin oranı yaklaşık %42'dir. Bu dersi

veren katılımcıların daha çok paket muhasebe programlarını derslerinde kullandığı da görülmektedir.

Belirttiğimiz teknolojik donanım ve yazılım araçlarının dışında muhasebe derslerinde Moodle yazılımını kullandığını belirten 1 akademisyen çıkmıştır.

Tablo 6. Katılımcıların Muhasebe Eğitiminde Teknolojik Unsurlarla İlgili Durumları

Teknolojik Unsurlar	Evet	%	Hayır	%
Çalıştığınız Üniversite akademik personeline teknolojik olarak istediğiniz imkânları sağlıyor mu?	111	82,2	15	11,1
Eğitim teknolojileri için kendi bütçenizden harcama yapıyor musunuz?	73	54,1	55	40,7
Ders sırasında kullandığınız bir ofis programı (Excel, Word, Powerpoint vs.) var mıdır?	109	80,1	18	13,2
Ders notlarınızı ve yayınlarınızı paylaşabileceğiniz bir web siteniz var mıdır?	41	30,1	88	64,7
Derslerinizde bir muhasebe yazılım programı (LUCA, ETA vb.) kullanıyor musunuz?	58	42,6	71	52,2
İnternet üzerinde muhasebe ile ilgili gruplara üyeliğiniz var mıdır?	95	69,9	29	21,3
Öğrencilerinize verdiğiniz ödevlerin size tesliminde elektronik posta kullanmayı tercih ediyor musunuz?	81	59,6	49	36,0
Öğrencilerinizle derslerle ilgili bilgi-iletişim sağlamak için elektronik postadan faydalıyor musunuz?	97	71,3	27	19,9
Öğrencilerinizle derslerle ilgili bilgi-iletişim sağlamak için kişisel web sitesi kullanıyor musunuz?	31	22,8	94	69,1
Öğrencilerinizle derslerle ilgili bilgi-iletişim sağlamak için İnternetteki sosyal gruplardan faydalıyor musunuz?	51	37,5	81	59,6
Öğrencilerinizle derslerle ilgili bilgi-iletişim sağlamak için akıllı cep telefonlarından faydalıyor musunuz?	27	19,9	103	75,7

Araştırmaya katılan akademisyenlere çalıştıkları üniversitenin kendilerine teknolojik olarak istedikleri imkânları sağlayıp sağlamadığı sorulmuştur. Tablo 6' da görüldüğü gibi katılımcıların yaklaşık %82'si üniversitelerinin kendilerine teknolojik imkân sağladığını belirttiği tespit edilmiştir. Eğitim teknolojileri için derslerinizde kullanmak amacıyla kendi bütçenizden harcama yapıp yapmadıkları sorusuna ise katılımcıların %54'ünün "Evet" cevabı verdiği tespit edilmiştir.

Katılımcılara muhasebe dersleri sırasında kullandığı bir ofis programı (Excel, Word, Powerpoint vs.) olup olmadığı sorulduğunda, katılımcıların %80'inin "Evet" cevabı verdiği tespit edilmiştir. Katılımcılara ders notlarını ve yayınlarını paylaşabileceğiniz bir web siteleri olup olmadığı sorulduğunda katılımcıların %30'unun web siteleri olduğunu belirttiği tespit edilmiştir.

Verdikleri muhasebe derslerinde LUCA, ETA vb. gibi bir muhasebe yazılım programı kullanıp kullanmadıkları sorulan katılımcılardan yaklaşık %43'ünün bu sorumuza "Evet" cevabı verdiği görülmektedir.

Katılımcılara muhasebe ile ilgili gruplara internet üyeliği olup olmadığı sorulduğunda yaklaşık %70'inin "Evet" cevabı verdiği görülmüştür. Katılımcılara öğrencilerine verdiği ödevlerin kendilerine tesliminde elektronik posta kullanmayı tercih edip etmedikleri sorulduğunda yaklaşık %60'ının elektronik posta yolunu kullandığını belirttiği görülmektedir.

Katılımcılara öğrencileriyle derslerle ilgili bilgi-iletişim sağlamak için kullandıkları teknolojik materyallerle ilgili sorduğumuz sorularda ise şu sonuçlar elde edilmiştir:

- ❖ Elektronik postadan yaklaşık %71'inin faydalandığı,
- ❖ Kişisel web sitelerinden yaklaşık %23'ünün faydalandığı,
- ❖ İnternetteki sosyal gruplardan yaklaşık %38'inin faydalandığı,
- ❖ Akıllı cep telefonlarından yaklaşık %20'sinin faydalandığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın İstatistiksel Analiz ve Sonuçları

Ankette bu çalışma için dikkate aldığımız sorularımız sadece katılımcıların tecrübe süreleri ve unvanları açısından değerlendirilmiş olup, sorular Ki-Kare ve Independent Sample t-testi analizleri ile değerlendirilmiştir.

Anketin ikinci bölümde yer alan “Sizce muhasebe derslerinde aşağıdaki teknolojik ders materyallerinden hangileri mutlaka kullanılmalıdır?” şeklinde çoktan seçmeli olarak sorulan, Tablo 4’te sonuçları verilen 12 adet materyal hakkında verilen yanıtlar katılımcıların tecrübe süreleri ve unvanları açısından istatistiki analize tabi tutulmuştur. Bu grupta yer alan 12 materyal için verilen yanıtlardan sadece “paket muhasebe yazılım programı” ve “internet tabanlı muhasebe yazılım programı” materyalleri için hem tecrübe hem de unvan değişkeni açısından anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 7. İnternet Tabanlı Muhasebe Programları Kullanımının Tecrübe Değişkeni Açısından Analizi

Kullanım Durumu	0-10 yıl arası tecrübe		11-20 yıl arası tecrübe		21 yıl ve üstü tecrübe	
	N	%	N	%	N	%
Evet	39	28,7	24	17,6	8	5,9
Hayır	23	16,9	27	19,9	15	11,0
Toplam	62	45,6	51	37,5	23	16,9

Sonuç: $\chi^2=6,183$, $sd(2)$, $P \leq 0,05$ ile anlamlı.

Tecrübe değişkeni aralığı anket sorumuzda 6 grup olarak oluşturulmuş olmakla birlikte (bkz. Tablo 1) daha doğru sonuçlar elde edebilmek adına tecrübe süresi aralığını Tablo 7’de görüldüğü gibi “0-10 yıl”, “11-20 yıl” ve “21 yıl ve üstü” olarak düzenlediğimizde ve analize tabi tuttuğumuzda Ki-Kare analizi sonucunda internet tabanlı muhasebe programlarının kullanımı ile katılımcıların tecrübe süreleri arasında istatistiki anlamlı fark olduğu sonucu elde edilmiştir.

Tablo 8: Paket Yazılım Muhasebe Programları Kullanımının Tecrübe Değişkeni Açısından Analizi

Kullanım Durumu	0-10 yıl arası		11-20 yıl arası		21 yıl ve üstü	
	N	%	N	%	N	%
Evet	42	30,9	23	16,9	9	6,6
Hayır	20	14,7	28	20,6	14	10,3
Toplam	62	45,6	51	37,5	23	16,9

Sonuç: $\chi^2=8,390$ $sd(2)$, $P \leq 0,05$ ile anlamlı.

Paket muhasebe yazılım programlarının kullanımı ile katılımcıların tecrübe süreleri arasında da yine Tablo 8’de sonuçları görüldüğü üzere istatistiki anlamlı fark olduğu sonucu elde edilmiştir. Belirttiğimiz diğer materyallerle tecrübe değişkeni arasında analiz sonucunda istatistiki fark elde edilememiştir. Mesleki tecrübe süresi az olan gruptaki katılımcıların mesleki tecrübesi daha fazla olan gruplara göre paket ve internet tabanlı muhasebe yazılım programlarını kullanım düzeyleri daha yüksektir.

Katılımcıları unvanları açısından değerlendirirken Araştırma Görevlilerini ve Öğretim Görevlilerini “Öğretim Görevlileri” kategorisine, Yardımcı Doçent, Doçent ve Profesörleri ise “Öğretim Üyeleri” kategorisine dahil ederek 2 kategori oluşturarak analiz yaptığımızda sorduğumuz teknolojik materyalleri kullanım durumları açısından internet ve paket yazılım programları seçeneğinde istatistiki anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. “Öğretim Görevlisi” kategorisinden araştırma görevlisi olan katılımcıları çıkararak aynı analizleri yaptığımızda yine aynı sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 9: İnternet Tabanlı Muhasebe Programları Kullanımının Unvan Değişkeni Açısından Analizi

Kullanım Durumu	Öğretim Görevlileri		Öğretim Üyeleri	
	N	%	N	%
Evet	44	32,4	27	19,9
Hayır	22	16,2	43	31,6
Toplam	66	48,5	70	51,5

Sonuç: χ^2 10,747 *sd* (1), $P \leq 0,05$ ve Fisher’s Exact Test sonucuna göre *sig* (2-tailed) $P \leq 0,05$ ile anlamlı.

Katılımcılar unvanları açısından hem internet tabanlı muhasebe programları hem de paket muhasebe yazılım programları kullanımında farklılaştığı sonucuna ulaşılmış ve sonuçlar Tablo 9 ve Tablo 10’da verilmiştir. “Öğretim Görevlileri”, “Öğretim Üyelerine” göre muhasebe derslerinde hem internet tabanlı hem de paket muhasebe yazılım programları kullanımında daha fazla çıkmıştır.

Independent Sample T-Testi ile analiz yaptığımızda da yine unvan değişkeni açısından belirttiğimiz teknolojik materyaller sorumuzda internet tabanlı ve paket muhasebe yazılım programlarının muhasebe derslerinde mutlaka kullanılması gerektiği konusunda farklı görüşlere sahip oldukları sonucu elde edilmiştir ve sonuçlar Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 10: Paket Muhasebe Yazılım Programları Kullanımının Unvan Değişkeni Açısından Analizi Sonuçları

Kullanım Durumu	Öğretim Görevlileri		Öğretim Üyeleri	
	N	%	N	%
Evet	49	36,0	25	18,4
Hayır	17	12,5	45	33,1
Toplam	66	48,5	70	51,5

Sonuç: $\chi^2=20,329$ sd (1), $P \leq 0,05$ ve Fisher's Exact Test sonucuna göre sig (2-tailed) $P \leq 0,05$ ile anlamlı.

Anketin üçüncü bölümünde katılımcıların teknoloji kullanımları ile ilgili durumlarının tespitine yönelik tek uçlu (Evet/Hayır) cevaplarla ölçülen sorular yer almaktadır. Burada sorduğumuz 11 soru ile unvan değişkeni açısından Ki-Kare analizi yapılmıştır. Aşağıdaki sorularda unvan açısından öğretim görevlileri grubu ile öğretim üyeleri grubu arasında istatistiki anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Analiz sonuçları belirtilen Tablolarda verilmektedir.

Tablo 11: Unvan Değişkeni Açısından Independent Sample T-Testi Analizi Sonuçları

Materyaller	Unvan	N	AO	SS	t	sd	Sig.	P
İnternet Tabanlı Muhasebe Programları	Öğ. Gör.	66	,67	,475	3,391	134	,001	,211
	Öğ. Üy.	70	,39	,490	3,394	133,898	,001	
Paket Muhasebe Yazılım Programları	Öğ. Gör.	66	,74	,441	4,853	134	,000	,014
	Öğ. Üy.	70	,36	,483	4,866	133,866	,000	

- ❖ Derslerinizde bir muhasebe yazılım programı (LUCA, ETA vb.) kullanıyor musunuz? (bkz. Tablo 12)
- ❖ Öğrencilerinizle derslerle ilgili bilgi-iletişim sağlamak için elektronik postadan faydalaniyor musunuz? (bkz. Tablo 13)
- ❖ Öğrencilerinizle derslerle ilgili bilgi-iletişim sağlamak için kişisel web sitesi kullanıyor musunuz? (bkz. Tablo 14)
- ❖ Öğrencilerinizle derslerle ilgili bilgi-iletişim sağlamak için akıllı cep telefonlarından faydalaniyor musunuz? (bkz. Tablo 15)

Tablo 12: Unvan Değişkeni Açısından Katılımcıların Derslerinde Muhasebe Yazılım Programı (ETA, LUCA vs.) Kullanım Durumu Analizi

Kullanım Durumu	Öğretim Görevlileri		Öğretim Üyeleri	
	N	%	N	%
Evet	36	27,9	22	17,1
Hayır	27	20,9	44	34,1
Toplam	63	48,8	66	51,2

Sonuç: $\chi^2 7,384$ sd (1), $P \leq 0,05$ ve Fisher's Exact Test sonucuna göre sig (2-tailed) $P \leq 0,05$ ile anlamlı.

Katılımcıların girdikleri muhasebe derslerinde, unvanlarına göre ETA, LUCA gibi muhasebe programlarını kullanım özellikleri istatistiki olarak anlamlı farklılaştığı belirlenmiştir (Tablo 12). “Öğretim Görevlileri” “Öğretim Üyeleri”ne göre muhasebe derslerinde muhasebe yazılım programlarını daha fazla kullandıkları istatistiki açıdan da belirlenmiştir.

Katılımcıların girdikleri muhasebe derslerinde öğrencileri ile bilgi-iletişim sağlamak için elektronik posta kullanım özellikleri katılımcıların unvanlarına göre istatistiki olarak anlamlı farklıdır (Tablo 13). “Öğretim Üyeleri” “Öğretim Görevlileri”ne göre öğrencilerle bilgi-iletişim sağlamada elektronik posta kullanımını konusunda farklı olup, fark “Öğretim Üyeleri” lehinedir.

Tablo 13: Unvan Değişkeni Açısından Katılımcıların Derslerinde Öğrencileri ile Bilgi-İletişim Sağlamak İçin E-Posta Kullanım Durumu Analizi

Kullanım Durumu	Öğretim Görevlileri		Öğretim Üyeleri	
	N	%	N	%
Evet	41	33,1	56	45,2
Hayır	19	15,3	8	6,5
Toplam	60	48,4	64	51,6

Sonuç: $\chi^2 6,679$ sd (1), $P \leq 0,05$ ve Fisher's Exact Test sonucuna göre sig (2-tailed) $P \leq 0,05$ ile anlamlı.

Katılımcıların girdikleri muhasebe derslerinde öğrencileri ile bilgi-iletişim sağlamak için kişisel web sitesi kullanım özellikleri katılımcıların unvanlarına göre istatistiki olarak anlamlı farklıdır (Tablo 14). “Öğretim Üyeleri” “Öğretim Görevlilerine” göre öğrencilerle bilgi-iletişim sağlamada kişisel web sitesi kullanımında farklı olup, fark “Öğretim Üyeleri” lehinedir.

Tablo 14: Unvan Değişkeni Açısından Katılımcıların Derslerinde Öğrencileri ile Bilgi-İletişim Sağlamak İçin Kişisel Web Sitesi Kullanım Durumu Analizi

Kullanım Durumu	Öğretim Görevlileri		Öğretim Üyeleri	
	N	%	N	%
Evet	10	8,0	21	16,8
Hayır	52	41,6	42	33,6
Toplam	62	49,6	63	50,4

Sonuç: $\chi^2 4,959$ *sd* (1), $P \leq 0,05$ ve Fisher’s Exact Test sonucuna göre *sig* (2-tailed) $P \leq 0,05$ ile anlamlı

Katılımcıların girdikleri muhasebe derslerinde öğrencileri ile bilgi-iletişim sağlamak için akıllı cep telefonu kullanım özellikleri katılımcıların unvanlarına göre istatistiki olarak anlamlı farklıdır (Tablo 15). Öğretim Üyeleri” “Öğretim Görevlilerine” göre öğrencilerle bilgi-iletişim sağlamada akıllı cep telefonu kullanımında farklı olup, fark “Öğretim Görevlileri” lehinedir. Öğretim görevlileri öğretim üyelerine nazaran derslerinde daha fazla akıllı cep telefonu kullandıklarını belirtmiştir.

Tablo 15: Unvan Değişkeni Açısından Katılımcıların Derslerinde Öğrencileri ile Bilgi-İletişim Sağlamak İçin Akıllı Cep Telefonu Kullanım Durumu Analizi

Kullanım Durumu	Öğretim Görevlileri		Öğretim Üyeleri	
	N	%	N	%
Evet	18	13,8	9	6,9
Hayır	43	33,1	60	46,2
Toplam	61	46,9	69	53,1

Sonuç: $\chi^2 5,334$ *sd* (1), $P \leq 0,05$ ve Fisher’s Exact Test sonucuna göre *sig* (2-tailed) $P \leq 0,05$ ile anlamlı.

Sonuç

Araştırmada ankete katılan akademisyenlerin verdikleri cevaplara göre muhasebe alanında teknolojik donanım ve yazılım materyallerinin kullanım düzeyleri hakkında genel fikir edinilmeye çalışılmıştır. Ayrıca katılımcıların meslekteki tecrübe sürelerine ve unvanlarına göre de istatistiki analiz yapılarak akademisyenler arasında fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Akademisyenlerin muhasebe derslerinde kullanılması gerektiğini düşündükleri teknolojik donanımların başında bilgisayar ve yansıtma cihazlarının belirtildiği görülmüştür. Akıllı cep telefonu, elektronik ölçme ve değerlendirme sistemi gibi teknolojik donanımların henüz eğitimde kullanımının yeni olmasından ötürü, bu cihazların muhasebe derslerinde kullanılması gerektiğini belirten akademisyen sayısı çok az çıkmıştır. Muhasebe derslerinde internet tabanlı ve paket muhasebe yazılım programlarının kullanılması gerektiğini belirten akademisyen sayısı katılımcıların yarısından fazla çıkmıştır. İnternet sitelerinden muhasebe derslerinde faydalanılması gerektiğini belirten akademisyen oranı ise yaklaşık %43'lük bir oran olarak karşımıza çıkmıştır.

İnternetteki sosyal grupların muhasebe derslerinde kullanılması gerektiğini belirten akademisyen oranı %10 çıkmakla birlikte, bulut depolama servisi araçlarının kullanılması gerektiğini belirten akademisyen sayısı ise sadece %3'tür. Bu tür internet uygulamalarının da henüz muhasebe derslerinde kullanımı azdır. Teknolojinin hızla ilerlemesi sonucunda günümüz üniversite eğitim anlayışı da değişme sürecine girmek zorunda kalmıştır. Artık öğrenciler eğitim süreleri boyunca bilgi almak ya da iletişim kurmak için akademisyenlere kısa sürede ulaşabilmek istemektedir. Bu nedenle akademisyenlerin de teknolojik değişikliklerden haberdar olması ve kullanması zorunluluğu doğmaktadır.

Ankette belirttiğimiz muhasebe derslerinden eğitim verdikleri derslerde akademisyenlerin teknolojik donanım olarak en fazla bilgisayar, yansıtıcılar ve yansıtıcı yardımcı araçlarını kullandıkları belirtilmiştir. İnternet uygulamalarından ise en fazla internet siteleri ve elektronik posta hizmetlerinin kullanıldığı belirtilmiştir. Bulut depolama hizmetlerinin bütün derslerde kullanımı yok denecek kadar az çıkmıştır. Kişisel web sitelerini muhasebe dersleri için kullanan akademisyen sayısı da oldukça azdır.

Bilgisayarlı muhasebe dersinde internet tabanlı ve paket muhasebe yazılım programlarını kullandığını belirten akademisyen sayısı diğer muhasebe derslerine göre fazla çıkmıştır. Finansal Tablolara Analizi, Şirketler

Muhasebesi, Denetim, Maliyet ve Yönetim Muhasebesi derslerinde internet tabanlı ve paket muhasebe yazılım programlarının kullanımının gerekli olduğunu akademisyenler düşünmemektedir. Bilgisayarlı muhasebe dersinin bütün muhasebe derslerinde kullanılabilmesi için öncelikle gerekli teknolojik ortamın sağlanması gerekmektedir. Üniversitelerde bilgisayar laboratuvarlarının kısıtlı olması nedeniyle muhasebe derslerinin çoğu klasik anlatım yolu ya da sunum programları vasıtasıyla anlatılmaktadır. Üniversitelerde teknolojik donanımlı derslik sayılarının artırılması gerekmektedir.

Akademisyenlerin çalıştıkları üniversitelerin çoğunluğunun personeline eğitim adına istedikleri teknolojileri sağladıkları, bununla birlikte eğitimde kullanmak adına akademisyenlerin yarısından fazlasının kendi bütçelerinden de harcama yaptıklarını belirttikleri tespit edilmiştir. Üniversitelerde akademisyenlerin bireysel olan eğitim aracı taleplerinin karşılanması yolundan ziyade, eğitim teknolojisinde kullanılan araçlarla donanmış, ortak kullanılacak derslik sayılarının artırılması daha uygun olacaktır.

Teknolojik yazılımlardan Excel, Word, Powerpoint gibi programları derslerinde kullandığını belirten akademisyen oranı yüksek çıkmıştır. Muhasebe derslerinde ETA, LUCA gibi programların kullanılması gerektiğini belirten akademisyen oranı toplama göre %54 oranda çıkmakla birlikte, muhasebe derslerinde sadece “Bilgisayarlı Muhasebe” dersinde bu programların kullanımı yüksek çıkmıştır. Bu sonucun “Bilgisayarlı Muhasebe” dersinin anlatımında bu tür sunum araçlarının kullanımının mecburiyetinden kaynaklandığı söylenebilir. Bu sunum programlarını “Finansal Tablolar Analizi, Şirketler Muhasebesi, Denetim, Envanter, Maliyet ve Yönetim Muhasebesi” derslerinde kullandığını belirten akademisyen sayısı ise yok denecek kadar az çıkmıştır.

Akademisyenlerin %30’unun web siteleri olduğunu belirttiği görülmekle birlikte, kişisel web sitelerinin muhasebe dersleri için eğitim amaçlı kullanılması gerektiğini belirten akademisyen oranı yaklaşık %15 çıkmıştır. Girdikleri muhasebe derslerinde kendi kişisel web sitelerini de ders amaçlı kullandığını belirten akademisyen oranı da oldukça düşük çıkmıştır. Web sitesi oluşturmak zaman alıcı olmamakla birlikte, bu web sitelerine eklenecek materyallerin hazırlanması ve zaman içinde güncellenmesi gerekliliği akademisyenleri web sitesi kurmaktan uzaklaştırmaktadır.

Akademisyenlerin yaklaşık %70’inin internet üzerinde muhasebe ile ilgili gruplara üyeliğinin olduğu belirlenmiştir. Akademisyenlerin öğrencileriyle bilgi-iletişim sağlamada elektronik posta yolunu yaklaşık %71’inin

kullandığını belirttiği, ayrıca ödev tesliminde elektronik posta yolunu öğrencilerine kullandıran akademisyen oranının yaklaşık %60 olduğu görülmüştür. Öğrencileriyle derslerle ilgili bilgi-iletişim sağlamak için kendi kişisel web sitesinden faydalandığını belirten akademisyen yaklaşık %23'tür. Derslerle ilgili bilgi-iletişim sağlamak için internetteki sosyal gruplarından yaklaşık %38 oranda akademisyenin faydalandığı da tespit edilmiştir. Ayrıca derslerle ilgili bilgi-iletişim sağlamak için akıllı cep telefonlarından akademisyenlerin yaklaşık %20'sinin faydalandığı tespit edilmiştir.

Akademisyenleri meslekteki tecrübe sürelerine ve unvanlarına göre analiz ettiğimizde ise hem mesleki tecrübe sürelerine hem de unvanlarına göre internet tabanlı ve paket muhasebe yazılım programlarını kullanma konularında istatistiki olarak farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca dersleriyle ilgili öğrencileriyle bilgi-iletişim sağlamak için elektronik postadan faydalanma, kişisel web sitelerinden faydalanma ve akıllı cep telefonlarından faydalanma açısından katılımcıların unvanlarına göre aralarında istatistiki farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Günümüzde e-ticaret, e-işletme, e-devlet, e-fatura, e-beyanname gibi yeni oluşumlar ve uygulamalar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu gelişmeler, muhasebecilerin bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin sistemlerin geliştirilmesi ve uygulanabilmesi yeterliliğine sahip olmaları gerektiğini ortaya koymuştur. Artık, okullarda sadece bilginin öğretilmesi gelecek için büyük eksiklik olarak görülmektedir. Öğretilen bilgilerin teknoloji ile destek görmesi, öğrencilerin geleceğin dünyası hakkında donanımlı olmaları konusunda hazır olmalarını daha da ön plana çıkarmaktadır. Ülkeler ve insanlar arası mesafelerin saniyelerle ölçüldüğü günümüz teknoloji dünyasında, muhasebe eğitiminin de kapsamını ve amacını aşması gerekmektedir. Muhasebe derslerinde teknolojiden sunum amaçlı faydalanmanın çok daha ötesinde faydalanılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2007). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı, 5. Baskı, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- Çankaya, F. ve Dinç, E. (2009). “Powerpoint ve Klasik Usulde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrenciler Arasındaki Farklılıkların Tespiti: Karadeniz Teknik Üniversitesinde Bir Araştırma”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(17): 28 – 52.
- Çeviker, A.(2012). “Teknolojik Yayılma: Web Tabanlı Muhasebe Yazılımlarının Benimsenmesi”, “İş, Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 14(4): 131-150.
- Coşkun, A. (2008). “Akademik Kişisel Web Sayfalarının Muhasebe Eğitiminde Yardımcı Kaynak Olarak Kullanılması”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 40: 154-164.
- Eraslan, S. (1998). Muhasebede Bilgisayar Kullanımı ve Muhasebe Yazılım Programlarının Analizi, K.S.Ü. Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Fidan, H. (2006). Bilgi Çağında Yeni Muhasebeci Kimliği ve Eğitimi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Hacırüstemoğlu, R. (2008). “Bilgi Çağında Muhasebe Eğitimi”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 3: 1-6.
- Hatunoğlu, Z. (2006). “Muhasebe Öğretim Elemanlarının Bilgi Teknolojisinden Yararlanma Oranlarının Tespitine İlişkin Bir Araştırma” Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(1): 171-188.
- Hatunoğlu, Z. ve Bakan, İ. (2010). “Muhasebe Bürolarında Bilgisayar Ve İnternet Kullanımının Faydaları İle Muhasebe Meslek Mensuplarının Demografik Nitelikleri Arasındaki İlişkiler: Bir Alan Araştırması”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(13): 98 – 129.
- IFAC (2010). Handbook of International Education Pronouncements, IFAC, <http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/handbook-of-international-e-2.pdf>, Erişim: 20 Şubat 2014.
- Orhan, S. ve Tazegül ,A. (2013). “Muhasebe Öğretim Programının Öğretim Elemanları Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Meslek Yüksekokullarında Bir Uygulama”, Mesleki Bilimler Dergisi, 1(3): 48-66.

- Özer, G. ve Yılmaz, E. (2010). “Planlı Davranış Teorisi (PDT). İle Muhasebecilerin Bilgi Teknolojisi Kullanımına Yönelik Bir Uygulama”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi (MÖDAV). 2(12): 33-54.
- Tekşen, Ö., Tekin, M., Gençtürk, M. (2010). “Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’ne Bağlı Meslek Yüksekokulları Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 46: 100-112.
- Toraman, C. vd. (2008). “Bilgi Teknolojileri ve Meslek Mensuplarının Eğitimi Üzerindeki Etkileri”, EKEV Akademi Dergisi, 12(37): 15-26.
- TURMOB (2003). IFAC Eğitim Komitesi, Muhasebe Meslek Mensupları İçin Uluslararası Eğitim Standartları (UES 1-6). TÜRMOB Taslak Çeviri Metni, Ekim 2003.
- Uslu, S. (1999). “Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Işığında Muhasebe Mesleği ve Uygulamalar”, IV. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu, 5-9 Mayıs, Antalya. Erişim: 20 Şubat 2014. <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/Sempozyum/04.SEMPOZYUM/2GUN2OTURUM/03-Selcuk%20Uslu195.doc>.
- Ünal, O., Doğanay, M. (2009). “Lisans Düzeyindeki Muhasebe Eğitiminin Etkinliği: Sayıştay Özelinde Ampirik Bir Çalışma”, Sayıştay Dergisi, 74-75: 117-138.
- Yıldız, F. ve Durak, G. (2011). Üniversitelerde Verilen Muhasebe Eğitiminin Kırklareli Yöresi’nde Faaliyet Gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Beklentilerini Karşılama Düzeyinin İncelenmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ocak-2011. (s.37-47).